

Türkiye'nin Kartalları

Ülkemiz yırtıcı kuşları içinde en çok dikkat çeken grup şüphesiz kartallar.

Ülkemizde 11 kartal türü yaşıyor: Akkuyruklu kartal, tavşancıl, cambaz kartal, balık kartalı, küçük orman kartalı, büyük orman kartalı, bozkır kartalı, şah kartal, kaya kartalı, küçük kartal ve yılan kartalı.

Yaşam alanı kaybı, besin bulamama, tarım ilaçları gibi nedenlerle çoğunun sayısı azalıyor. Şah kartal ve büyük orman kartalınınsoyusu Dünya çapında tehlike altında.

Kartallar, doğal ekosistemlerde anahtar görevi yapan canlılardır. Fareler gibi hızlı çoğalabilen hayvanlar başta olmak üzere, avlayabildikleri pek çok hayvan türünün (küçük kuşlar, tavşanlar, balıklar, yılanlar, kertenkeleler) popülasyonlarını dengede tutarlar.

Kaya kartalı

Boyları 80-93 cm, kanat açıklığı 190-225 cm kadar olur.

Yüksek dağlarda ve yüksek ormanlık alanlarda bulunur. Tilki, tavşan, sincap ve yılanlar başlıca besinlerini oluşturur.

Balık kartalı

Boyları 60 cm, kanat açıklığı 150-170 cm kadar olur. Orta boy bir kartaldır. Ormanların suya bakan taraflarında yuva yaparlar. Orman içindeki sular, göller, nehir ve deniz kıyıları başlıca yaşam alanlarıdır. Balık, semender, su yılanı, kurbağa ile beslenirler.

Tavşancıl

Boyları 65-72 cm, kanat açıklığı 150-180 cm kadar olur. Avlanma sırasında çift olarak hareket ederler. Tavşan, sıçan, tahtalı güvercin, keklik gibi türler başlıca besinleridir. Yuvaları 2 metre çapında, 1,5 metre yüksekliğinde olur. 1-3 yavru yaparlar.

Büyük orman kartalı

Boyları 62-74 cm, kanat açıklığı 153-177 cm kadar olur. Yazın sulak alanların yakınında ağaçlıklarda, kışın nehir kıyılarında bulunurlar. Küçük balıklar, amfibiler ve sürüngenler besinlerini oluşturur.

Küçük orman kartalı

Boyları 55-65 cm, kanat açıklığı 143-168 cm kadar olur. Ormanlık alanlarda bulunur. Küçük memeliler, sürüngenler, amfibiler ve kuşlar besinlerini oluşturur.

Yılan kartalı

Boyları 62-67 cm, kanat açıklığı 162-178 cm kadar olur. Açık araziler, bozkırlar, çalılıklar ve ağaçlık alanlarda bulunur. Yılanlar başta olmak üzere küçük memeliler, sürüngenler ve kuşlar besinlerini oluşturur.

Bozkır kartalı

Boyları 72-81 cm, kanat açıklığı 165-190 cm kadar olur. Bozkırlar, savanalar, yarı çöller, çöller, başlıca yaşam alanlarıdır. Kemiriciler, diğer küçük memeliler ve kuşlar başlıca besinleridir.

Akkuyruklu kartal

Boyları 90 cm, kanat açıklığı 200-240 cm kadar olur. Çok iri bir kartaldır. Ormanların suya bakan taraflarında yuva yapar. Ana besini balık ve su kuşlarıdır.

Küçük kartal:

Boyları 45-55 cm, kanat açıklığı 110-130 cm kadar olur. Ormanlık alanlarda bulunur. Küçük memeliler, sürüngenler, kuşlar besinlerini oluşturur.

Cambaz kartal

Boyları 60 cm, kanat açıklığı 170-180 cm kadar olur. Açık araziler, bozkırlar, çalılıklar, sulak alanlar ve ağaçlık alanlarda bulunur. Küçük memeliler, sürüngenler ve kuşlar besinlerini oluşturur. Türkiye'de sadece bir defa ve göç esnasında İstanbul'da 2015 yılı bahar göçünde görülmüştür.

Şah kartal

Boyları 92 cm, kanat açıklığı 214 cm kadar olur. Genellikle orman ile bozkırın kesiştiği yerlerde bulunur. Tilki, tavşan, sincap, tahtalı güvercin ve üveyik başlıca besinlerini oluşturur.

Fotoğraflar: Prof. Dr. Mustafa Sözen

Kaynaklar

- <http://www.trakus.org>
- <http://www.arkive.org/>
- <http://www.birdlife.org/>

Gün Balıkları

Akdeniz, Ege ve Marmara denizlerinin herhangi bir yerinde yapacağınız tüplü ya da tüpsüz dalışlarda ilk karşılaşacağınız balıklardan biridir. Göz alıcı renkleri olan gün balıkları sık rastlandığı gibi insandan da kaçmaz. Böylece hem onu yakından inceleyebilir hem de fotoğrafını çekebilirsiniz.

Gün balıklarının boyları 10-25 cm kadar olur. Erkeklerle dişiler arasında belirgin renk farklılıkları vardır. Erkek bireylerde ana renk yeşilimsidir. Bununla birlikte baş kısımlarında mavi çizgilerden oluşan dalgalı desenler vardır. Yan yüzgecin hemen arkasında biri mavi biri kahverengi olmak üzere kalın iki bant bulunur. Dişilerin vücutları kahverengi, turuncu ve yeşilimsidir. Vücudu enine bölen mavi renkli beş şerit vardır. Renk açısından erkeklerden en önemli farkları sırt yüzgeçlerinin ortasında siyah benek olmasıdır. Genç bireyler yosun yeşili bir renkte olur. Hızlı hareket ederler. Genellikle tek olarak görülürler, bununla birlikte bazen küçük gruplar oluşturdukları da görülür.

Deniz solucanları, yumuşakça, karides, isopod gibi küçük omurgasızlar başlıca besinlerini oluşturur. Kayalık yerler ve deniz çayırının olduğu alanlar başlıca yaşam alanlarını oluşturur. Sıklıkla kayalık yerlerin üzerinde görülürler. Genellikle 1-50 metre (en fazla 150 metre) derinlikte yaşarlar.

Fotoğraflar: Dr. Bülent Gözcelioğlu